

ETT MÄRKLIGT AKTSTYCKE

En alltmer tålmodig riksdag har under årens gång fått vänja sig vid att sänka sina anspråk på Kungl Maj:ts propositioner. Det ingår i den socialdemokratiska maktutövningen att regeringens propositioner allt för ofta präglas av partiskhet gentemot remissinstanserna, allmän oklarhet i resonemangen och oförtydbar strävan till centralisering av besluten.

Men proposition nr 141/1965 angående utbyggnaden av universitet och högskolor sätter dock ett bottenrekord, som det inte blir lätt att överträffa. Den enda rimliga förklaringen till att en statssekreteraravdelning kunnat lämna ifrån sig ett sådant aktstycke måste vara att man stått inför den otacksamma uppgiften att tillverka ett politiskt beställningsskrädderi efter enklaste mönster. Ett antal frågor, som är av avgörande betydelse för den högre undervisningens framtid i Sverige, behandlas nämligen på ett sätt, som är så nonchalant både i fråga om motiveringar och ställningstaganden att ett bifall till propositionen rätteligen borde vara uteslutet. Det kan vara tillräckligt att här peka på ett par exempel. Departementschefen vill införa fasta studiegång-

ar, d. v. s. studenterna skall tvingas välja mellan ett antal fasta ämneskombinationer. Han vill också införa generell möjlighet till avvisning av de studenter vid universitet och högskolor, som inte kan följa med i undervisningen. Det märkliga är att hr Edenman föreslår att regeringen skall få fria händer att genomföra dylika principiellt nya system, vars förutsättningar och tänkbara verkningar inte är utredda. Riksdagen skulle skjutas åt sidan. Några klara besked huruvida det kommer att finnas någon fri sektor för mera självständiga begåvningar ges inte. Det talas i största allmänhet om särskilda anordningar för dessa studenter, men vilka de skall bli och hur de skall kunna fungera vid sidan av det tänkta tvångssystemet, redovisas inte. Ändock är detta en fråga av stor betydelse. De västerländska universitetens styrka har av ålder varit att de berett ett utrymme för den originella begåvningar. Det är i icke ringa mån på sådana personligheters insatser, som vår kultur bygger. Om dylika begåvningar avvisas eller tvingas in i en studiegång, som inte passar dem, förstör man för

framtiden en både för individen och samhället oundgänglig frihetssektor.

Trots universitetsmyndigheternas varningar har departementschefen vidare accepterat ett filialsystem, som innebär att man skall etablera ett slags korvstoppningsanstalter utan tillräckliga biblioteks- och andra forskarresurser. Universitetsmyndigheterna påpekar bland annat att lärarna vid filialerna kommer att få små möjligheter till kontakt med forskningen. Departementschefen säger endast: »Jag delar emellertid inte denna uppfattning utan anser att — bland annat genom en rad särskilda åtgärder — goda kontakter skall kunna etableras mellan institutionerna vid moderuniversitetet och filialerna.» Hur då? Det upplyses icke! De föreslagna filialernas verkliga karaktär kommer tydligen i dagen genom att hr Edenman accepterat U-63:s förslag att endast kurslitteraturbibliotek skall upprättas vid dem. Biblioteksfrågan var dock ett av huvudargumenten för **alla de sakkunniga** remissinstanser, som avstyrkt filialtanken. Departementschefen försvarar inte sin ståndpunkt med ett ord. Eftersom förslaget innebär rumphuggna bibliotek utan retroaktiv bokan-

skaffning, blir filialstudenternas möjligheter att gå utöver kurslitteraturens trånga ram särdeles små. Vad är det egentligen för mening med att inrikta grundskola och gymnasium mera på elevernas självverksamhet än på faktiskt kunskapsinhämtande och sedan placera en del av dem vid studierättningar, som inte ger något nämnvärt utrymme för den kritiska och praktiska attityd som man hoppas att studenterna tillägnat sig?

Det föreslagna filialsystemet innebär en svår diskriminering av de studenter som placeras där. Man kan tänka sig deras reaktioner när de upptäcker hur mycket sämre deras situation är jämfört med de mera lyckligt lottade kamrater vid universitet och högskolor, där man har resurser att taga vara på begåvningarna.

Om man i Linköping eller annorstädes till äventyrs umgås med tanken att resa en staty över hr Edenman bör man tänka sig för två gånger. Det är inte säkert att filialstudenterna kommer att behandla ett dylikt monument med den vördnad, som tillkommer minnesmärken över bestående insatser i kulturens tjänst.